

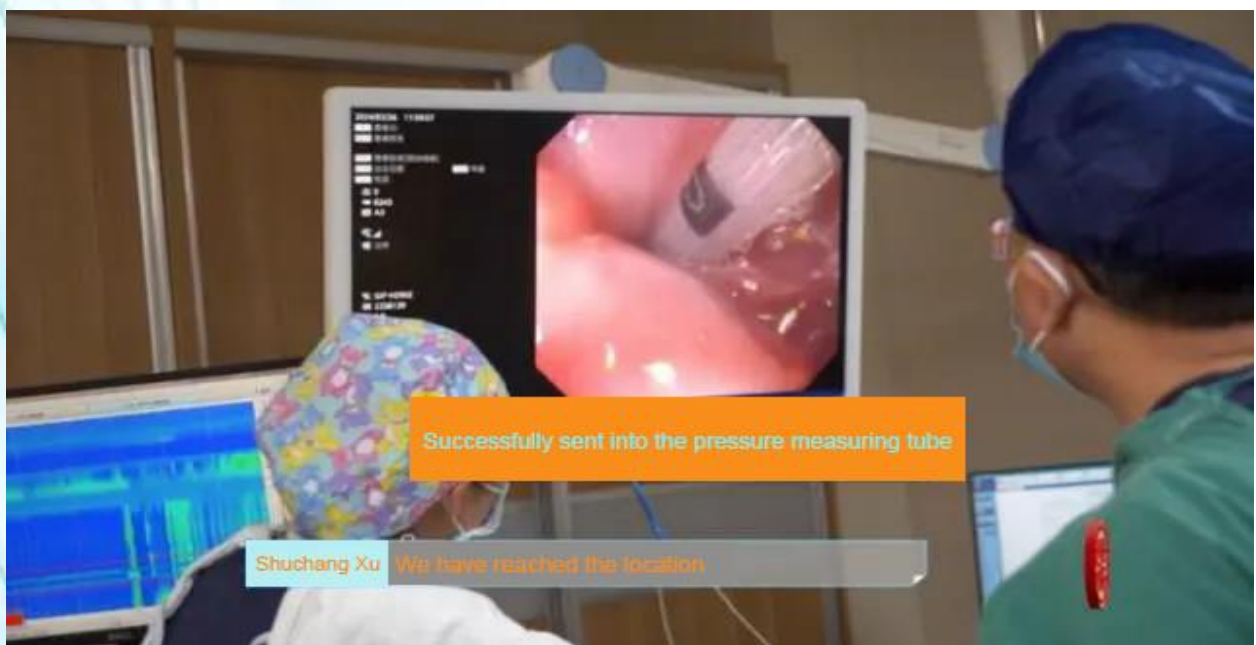
BEMORLARNI TURLI ENDOSKOPIK TEKSHIRUVLARGA TAYYORLASHNI AHAMIYATI

*Farg'ona shahar Sino tibbiyot texnikumi
Hamshiralik ishi kafedrasi o'qituvchisi
Umurzakova Mohistara Ilhomjon qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada bemorlarni turli endoskopik tekshiruvlarga tayyorlashni ahamiyati haqida aytib o'tilgan va muallif tomonidan tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Ezofagoskopiya, Gastroskopiya, Duodenoskopiya
Kolonoskopiya, Rektoromanoskopiya, Laparoskopiya

Endoskopik tekshiruv usullari hozir katta ahamiyatga ega. Ular faqat tashxis qo'yishda emas, balki davo usuli sifatida ham qo'llanib, uning yordamida bronx, qizilo'ngach, me'da va 12 barmoq ichak, siydik chiqarish a'zolari kasalliklariga davo qilinadi. Endoskopik tekshiruvlar maxsus tayyorgarligi bo'lgan malakali shifokorlar tomonidan o'tkaziladi. Hamshira shifokor yordamchisi hisoblanadi va u bemorni tekshiruvga tayyorlay bilishdan tashqari apparatlarga qarab turish, ishlata olish va muolaja vaqtida uni tez muvofiqlashtirishni uddalashi kerak.

Bronxlarni endoskopik tekshiruvga tayyorlash.

Traxeya va bronxlarning ichki yuzasini maxsus asbob-bronxoskop yordamida ko'rib tekshirish bronxoskopiya deb ataladi. Tekshiruv ikki yo'nalishda olib boriladi. Diagnostika maqsadida bronxoskopiya qilish-traxeya va bronxlardagi xavfli o'smalar, yiringli kasalliklar, o'pka sili, yot jismlar va rentgenda aniqlashning iloji bo'lmagan moddalarni topish maqsadida qo'llaniladi. Davolash maqsadida bronxoskopiya bronxlardagi yot jismlar va ajratmalarni olib tashlash ham da dori moddalarini mahalliy qo'llashda foydalaniladi. Hamshira tekshiruvgacha asbobning ushlagich va yoritgichini spirt bilan artadi, qo'shimcha moslamalarni yuqumsizlantiradi va asbobni steril stolga to'liq holda tayyorlaydi. Muolaja mahalliy anesteziya yoki narkoz ostida olib boriladi. Mahalliy anesteziya-dikain , trimekain, 10% li novokain surtish, purkash yoki aspiratsiya qilish bilan amalga oshiriladi. Bronxoskopiya nahorga yoki yengil nonushtadan 2 - 3 soat o'tgach endoskopiya xonasida o'tkaziladi. Muolajaga hamshira operatsiyaga tayyorlanayotgani kabi tayyorlanadi. Bronxoskopiya o'tirgan yoki yotgan holda amalga oshiriladi. Muolaja paytida hamshira bemorning umumiy ahvolini kuzatib turadi. Tekshiruvdan 30 daqiqa oldin teri ostiga 1 ml 0,1% li atropin sulfat eritmasi yuboriladi. Mahalliy og'riqsizlantirish endoskopiya 20 daqiqa avval og'iz bo'shlig'i, halqum va qizilo'ngachning yuqori qismiga pulverizatoridan 1—3% li dikain eritmasini sepish yo'li bilan amalga oshiriladi. Muolajani shifokor bajaradi.

Ezofagoskopiya - qizilo'ngachning ilk rivojlanish bosqichidagi o'smalarini o'z vaqtida aniqlash, undagi yot jismlarni tashxis qilish va chiqarish uchun qizilo'ngach shilliq pardasini ko'zdan kechirish. Ezofagoskopiya davolash maqsadida ham qo'llaniladi.

Gastroskopiya - me'da shilliq pardasining xavfsiz, xavfli o'smalari, me'da yaralarini aniqlash, biopsiya qilish va poliplarni chiqarish uchun ko'zdan kechirishdir.

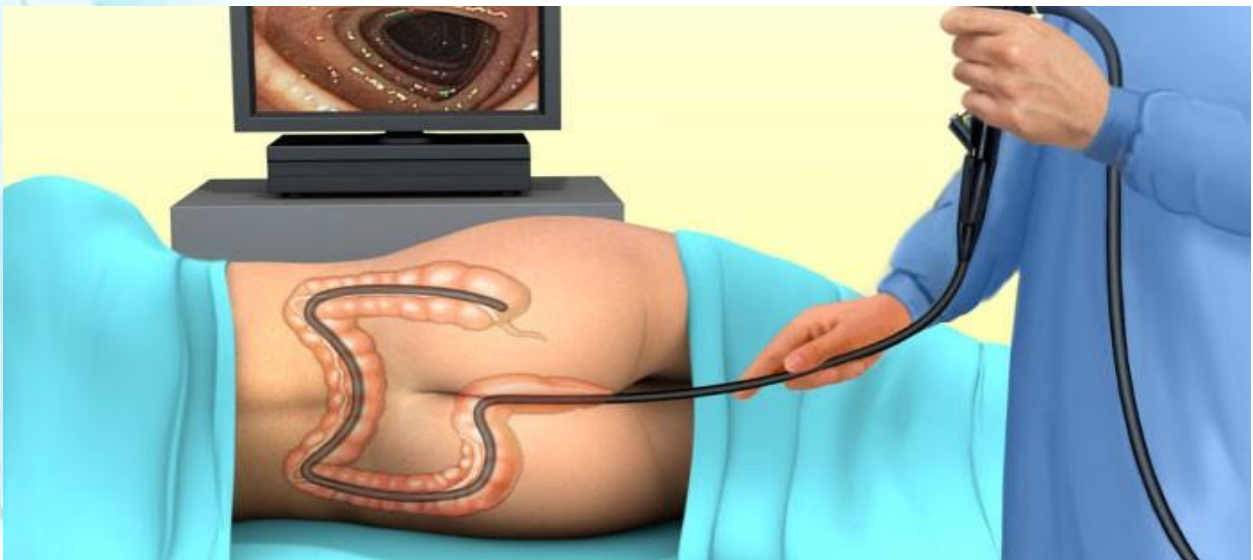
Gastroskopiya muolajasi

Duodenoskopiya — 12 barmoq ichak shilliq pardasini ko'zdan kechirish, shu ichakdagi yaralarni tashxis qilish va ularni davolash usulidir.

Kolonoskopiya - yo'g'on ichak shilliq pardasini kolonoskop yordamida tekshirish, bu shilliq pardani umumiy ko'zdan kechirishga imkon beradi. Kolonoskopiya yordamida yo'g'on ichakning turli xil kasalliklari (yalliglanish, xavfii va xavfsiz o'smalar, qon oqishi va boshqalar) aniqlanadi. Bemorni tekshirishdan oldin 2 - 4 kun mobaynida parhez taomlar tayinlanadi, qora non, sut, kartoshka iste'mol qilinmaydi. Tekshirishdan bir kun oldin, ikkinchi nonushtadan so'ng 30-40 ml kanakunjut moyi beriladi, kechqurun uxlashdan oldin tozalovchi huqna bajariladi. Bemor kechki ovqatni iste'mol qilmaydi. Bu muolaja bolalar, keksa yoshdagi va qandli diabeti bor bemorlarga qo'llanilmaydi. Ertalab tekshirishdan 2 soat oldin ichak tozalanadi. Yel haydovchi naycha kiritiladi.

Rektoromanoskopiya — to'g'ri ichak shilliq pardasini ko'zdan kechirish. Bu muolaja maxsus asbob rektoskop yordamida bajariladi. Bu tekshiruvda tibbiyot hamshirasining vazifasi bemorni tayyorlash, asboblarni tekshirish va rektoskop kiritilgandan so'ng shifokorga yordam berishdan iborat. Tekshirish vaqtida rektoskop naychasining tashqi uchiga yo'naltirib tog'ora qo'yiladi, chunki muolaja davomida ichakdan yuvindi suv yoki suyuqlik axlat oqib tushishi mumkin. Qabziyatda bemorni tayyorlash tekshirishdan bir necha kun oldin boshlanadi: tuzli surji, 15% li magniy sulfat eritmasi (1 osh qoshiqdan kuniga 3 marta) beriladi, har kuni huqna qilinadi. Hamshira bemorni muolajaga tayyorlashdan oldin kechqurun 2 marotaba huqna qilib, yel haydaydigan naycha kiritadi va yengil ovqat bcrib, ertalab ham 30 daqiqa tanaffus bilan yana ikki marta huqna bajariladi va yel haydaydigan naycha

kiritiladi. Muolajani shifokor bajaradi. Hamshira esa bemorni kuzatib turishi lozim. Tekshirish tugallangandan keyin rektoskopning sterillanadigan qismlarigina ajratiladi, yuviladi, qolgan qismlari spirt va xloramin bilan artiladi.

Rektoromanoskopiya muolajasi

Laparoskopiya - qorin bo'shlig'i hamda kichik chanoq a'zolarida turli kasallik jarayonlarini aniqlash va ko'zdan kechirish maxsus optikali laparoskop yordamida bajariladi. Tekshirishdan 1 kun avval kechqurun va tekshirishdan oldin tozalash huqnasi bajariladi. Teri ostiga 0,5 ml 1% li atropin sulfat eritmasi yuboriladi. Tibbiyot hamshirasi bemorni aravachada muolaja xonasiga olib keladi va uning nazorati ostida bemor tekshiriladi, so'ng bemor xonaga olib kelinadi. Barcha

endoskopik tekshiruvlar asorat berishi mumkinligini unutmaslik kerak. Anestetiklar kiritishga allergik reaksiya, qon ketishi, hushdan ketish shular qatoriga kiradi. Hamshira bemorning ahvolini doim diqqat bilan kuzatishi va biror noxush alom atlar paydo bo'lganda shifokorga xabar qilishi lozim.

Shuni unutmaslik lozimki, hamshira bemorni endoskopik tekshiruvlarga to'g'ri tayyorlasa, tashxis qo'yish oson va aniq bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Hamshiralik ishi asoslari. Q.S. Inomov
- 2.Hamshiralik ishi asoslari. K.O'. Zokirova
3. Internet saydlari:

<https://uz.wikipedia.org/wiki/>

<https://fayllar.org/>